

Økonomiplanseminar, Åre, 13. mars 2007 – Bjørn Iversen
Utfordringer 2007 – Verdal kommune - ”Utfordringer sett fra politisk side”

Ordføreren har fått en utfordrende oppgave i dag med å legge det vi kan kalle et overordnet bakteppe i forhold til dagens tema. Hvordan ser utfordringsbildet for Verdalsamfunnet som sådan ut i de nærmeste åra?

For et politisk menneske er problemstillingene ”prime target” – de går rett i hjertet av det som er lokalpolitikkenes vesen: Du må danne deg et framtidssbilde: Hvor vil utviklingen gå? Hvilket handlingsrom vil dette kunne gi oss som arbeider for lokal samfunnsutvikling? Hvordan vil vi kunne påvirke utviklingen og dra den i en retning vi ønsker på kort og på lang sikt?

.Derfor må organisasjonen Verdal Kommune være i stadig endring for å møte skiftende krav og ”ny samfunnsutvikling”, for å si det enkelt.

Det sier seg selv at selv den mest effektive ordfører vil ha problemer med å gi en tilnærmet fullstendig gjennomgang av et så vidt bakteppe innenfor en tidsramme på 20 minutter. Jeg vil derfor bare kunne berøre noen viktige områder og også disse kun i kortfattet form. Jeg har ikke til hensikt å foreta en sektorvis gjennomgang av Verdal kommune med påfølgende vurdering av det utfordringsbildet vi ser framfor oss, men mer å trekke fram enkelte hovedtrekk, slik jeg ser dem som de framstår i dag. Det er så mange viktige tema en kunne ha tatt opp i dag – det er eksempelvis et betydelig utfordringsbilde både innen oppvekstsektoren, pleie – og omsorgssektoren og barnevernet, bare for å nevne noen få. Flere av disse har imidlertid egne programposter seinere i dag.

Først noen ord om enkelte av de overordnede nasjonale utviklingstrekkene også vi berøres av.

Det er høykonjunktur i Norge. Arbeidsledigheten raser nedover, det blir stadig verre og verre å framskaffe kompetent arbeidskraft i flere og flere bransjer, også lokalt. Ingeniørmangelen har lenge rammet mange av bedriftene i Verdal Industripark, gode fagarbeidere i tilstrekkelig antall er stadig verre å få tak i stadig flere fag også hos oss. Vi har også her i kommunen betydelig innleie av arbeidskraft.

Nasjonalt er arbeidsstyrken i overkant av 2,4 mill. mennesker. Av dette er ca. 1/3 – mellom 700 000 og 800 000 personer hver dag utenfor arbeidslivet. I tillegg vet vi at befolkningen blir stadig eldre, og vi vet eksempelvis at det er betydelig høyere ledighet i flyktningebefolkningen enn i befolkningen forøvrig. Behovet for arbeidskraft og rett kompetanse er nasjonale trender som også slår inn lokalt. Det er blant annet alt for få ungdommer som tar realfagsutdanning.

Det er i denne sammenhengen realfagsprosjektet blir viktig – vi skal ivareta kommunen med fylkets største ingeniørmiljø! På vanlig måte driver Verdal kommune partnerskapstenkning: Denne gangen sammen med Verdal videregående skole og med næringslivet, Aker Kværner spesielt. - et sentralt redskap også denne gangen er selvsagt Innherred Vekst.

Det vi her snakker om er også den underliggende årsaken til at Verdal kommune satser så hardt som vi gjør opp mot NAV. Vi har blant annet flere på sosialtrygd her i kommunen enn landsgjennomsnittet. Vi skal være offensive her – om ikke annet er det slik at også pilotstatusen forplikter oss til det. Derfor legger vi mye inn i NAV, for å si det slik. Derfor er deler av flyktningetenesten, rustjenesten og psykiatritjenesten lagt inn i vinter i tillegg til det vi har fra før. Dette er klare politiske valg fra vår side: Vi satser på arbeidslinja!

Vi har lagt om hele flyktningetjenesten av samme grunn. Det er vel kjent at Verdal har status som nasjonal pilot på flyktningeintegrering i arbeidslivet – det såkalte "Verdalsprosjektet – Krafttak for Inkludering." Igjen forøvrig et samhandlingsprosjekt mellom oss i det offentlige og næringslivet. Her er et lovende forprosjekt forøvrig tilbakelagt – vi er midt i selve prosjektet. Her er forventningene høye. Vi la også om norsk – og samfunnsfagsundervisningsbiten ved årsskiftet. Denne er nå underlagt Verdal videregående skole. Hensikten er naturligvis å legge til rette for en sterkere kobling mellom fagopplæring og det våre folk stiller med. Igjen tenker vi selvfølgelig partnerskap. Og hensikten med det hele: Det er en betydelig arbeidskraftreserve også i den lokale flyktningebefolkningen. Denne må aktiveres – vi trenger dem i næringslivet vårt! Dessuten er dette viktig for våre nye landsmenn som medmennesker. De aller fleste mennesker har et ønske om å være til nytte i samfunnet rundt seg – og for seg og sine.

Det er et klart politisk signal at vi skal ha høyt fokus framover ikke bare på å følge opp disse klare politiske prioriteringene, men også stadig ha et våkent blikk på nye muligheter for å styrke arbeidslinja. For eksempel er det slik at frafallsprosenten er alt for høy i videregående skole. Selv om dette helt åpenbart er fylkeskommunes primæransvar er det absolutt slik at lokalsamfunnet har all interesse av at de unge lykkes bedre. Dette må vi se nærmere på!

Verdalssamfunnet.

Verdal kommune og småbyen Verdalsøra er i dag på mange områder av de tyngste aktørene på Innherred, på befolkningstygde, på varehandel, på faghandel, på landbruk.... for å nevne noen områder. På sentrale kulturområder, på privat næringsliv, på ulike typer privat industri, ikke minst på samfunnsendring, på nyskaping, næringsutvikling og omstilling både i privat og offentlig sektor-ikke minst i kommuneorganisasjonen, og på sentrumsutvikling er vi i alle fall plassert i det Midt-norske tetbildet. Jeg våger også påstanden om at Verdalssamfunnets image – omverdenens oppfatning av oss – knapt har vært bedre noen gang! Alt dette er meget viktige konkurransefortrinn for oss, det er vel innenfor disse områdene vi finner noen av våre sterkeste komparative fortrinn. Jeg understreker *komparative*, poenget er altså våre fortrinn vurdert opp mot andres!

Så er vi også svakere på en del områder: På offentlig-særlig statlig- og på privat tjenesteyting ligger tilbudet i Verdal på flere områder under gjennomsnittet for kommuner av vår størrelse, med de følger dette har for eksempel i forhold til kompetansekrav og utdanningsnivå. Vi er altså blant de 60-70 største kommunene av i alt over 430 kommuner i dette landet. Vi ligger selvfølgelig ikke etter i kvalitet på disse områdene, men i kvantitet, i bredde på tilbudet. Samfunnssentraliseringen går sin gang, og det at våre naboer Levanger og Steinkjer begge er litt større enn oss gir en del konsekvenser for Verdalssamfunnet. Det er vanskelig å se for seg at denne trenden vil brytes i alle fall i nær framtid.

Med de korte avstander som er blir vi ofte vurdert sammen med Levanger. Ferske eksempler er likningskontor, folkeregister, kirkekontor. Dette er utfordrende for Verdalssamfunnet. Vi har lignende ferske eksempler også fra privat sektor, for eksempel NTE – Experts butikk på BOBY'n.

Dette er de store rammene rundt vårt mulighetspotensiale etter min oppfatning. Her som ellers i livet er det vel slik at det er lettest å lykkes der en på forhånd har et godt grunnlag. Derfor er denne typen erkjennelser viktig kunnskap når vi som politikere skal vurdere og legge til rette for Verdalssamfunnets videre utvikling.

Tiden tillater ikke å gå i dybden. Likevel er det altså slik at Verdalssamfunnet er annerledes sammensatt sosiologisk enn naboene, vi har en annen næringsstruktur, delvis en annen utdanningsstruktur i befolkningen, et arbeidsmarked som i alle fall i noen grad etterspør en

annen kompetanse enn arbeidsmarkedet hos naboene våre gjør. Som lokalsamfunn skal vi ha en bevisst rolle til kompetanse og kompetanseoppbygging. Her kan vi virkelig identifisere samfunnsbehov og vekstområder framover. La oss trekke fram i alle fall enkelte av dem.

Vi er nødt til å gå videre med hensyn til byutviklingen og videre oppgradering på Verdalsøra. Det må stadig satses her av en rekke ulike årsaker. Nå står jernbaneområdet for tur. Det er av stor overordnet betydning både strategisk for den viktige varehandelen og for trivselen til befolkningen at vi hever kvaliteten på dette store "ørkenområdet" midt i sentrum. Idag ligger området som et dødt areal i alt for stor grad. Her er det et potensiale vi må ta ut mer av, og nå når man har kommet til enighet med både Jernbaneverket og Felleskjøpet er det rett timing for å sette inn et kommunalt trykk.

Det er bygd flere hundre leiligheter i Verdal sentrum over de siste årene. Dette er vi svært tilfredse med. Det er likevel et tankekors at alle prosjektene behandles enkeltvis etter som de dukker opp. Sånn må det naturligvis også være. Likevel bør Verdal kommune i det planarbeidet som nå dras i gang vurdere hvorvidt en bør trekke fram enkelte områder som byfornyelsesområder også rent planmessig. Tiden tillater ikke at jeg går nærmere inn i denne problemstillingen.

Så er det slik at Plan – og Byggsaksavdelingen selvfølgelig er under sterkt trykk rent arbeidsmessig midt i høykonjunkturen. Likevel: Det politiske signalet gis tydelig: Den smule time-out vi registrerer på sentrumsutvikling er nå over!

Noen ord om strategisk posisjonering.

Vi selv og nabokommunene våre er gode på forskjellige områder i mange tilfeller. Viktigst i vår sammenheng er at dette gir oss ulike vekst- og utviklingsmuligheter. Dette er noe av den overordnede tenkningen bak Samkommunen, en skal ikke grave mye før en ser at Levanger og Verdal er veldig komplementære: Vi utfyller hverandre godt. Gjennom oppbyggingen av et tillitsfullt samarbeid bør vi kunne ta ut en større del av vårt samlede vekst – og utviklingspotensiale enn hver for oss. Dette bør gi oss i Verdal bedre utviklingsmuligheter enn vi ellers ville ha hatt. Vi må ta mål av oss til å skape en bedre arbeidsdeling oss imellom. Ved å støtte hverandre der vi på forhånd er sterke vil vi lettere kunne nå fram enn ved alltid å konkurrere oss imellom. Vi har fremdeles en veg å gå, vi går også på en utfordrende veg i dette tilfellet, men samtidig er det også slik at vi over tid har bygd opp enn fellesarena sterkere preget av samarbeid og gjensidig tillit enn vi har hatt noen gang tidligere. Dette arbeidet og denne strategien tror jeg bare blir viktigere framover!

Det er ingen tvil om at den nåværende politiske ledelsen ønsker å gi et krystallklart signal: Verdal kommune er en fullt ut selvstendig kommune. Det har vi til hensikt å forsette med i all overskuelig framtid! I en politisk virkelighet der de sentrale føringene er på en finmasket kommunestruktur, på generalistkommunen og på nærdemokratiet er vi veldig i pakt med tiden. Dessuten: Heller ikke under det forrige regimets tid i Kommunaldepartementet var det noe "samenslåingstrykk" mot kommuner som Levanger og Verdal. Vi hører begge som nevnt med blant den største 20 % av norske kommuner. Poenget er:

1. Dette styrer vi selv – uansett sentralt regime. Så får de som til enhver tid sitter med ansvaret vurdere situasjonen og hva som tjener våre to flotte kommuner og ikke minst vår egen kommune best.

2. Å legge ned Verdal kommune som egen selvstendig forvaltningsenhet vil være et meget alvorlig skritt, ikke minst i strategisk sammenheng.

Det politiske signalet er igjen meget tydelig: Vi går for en ny samkommuneperiode. Vi tror det er mye å hente fortsatt på et godt og tillitsfullt samarbeid mellom likeverdige og selvstendige partnere. Ikke minst er dette viktig opp mot den kommende regionreformen fra 2010. Levanger og Verdal med til sammen over 32000 innbyggere er altså med god margin det nest største befolkningstyngepunktet i en kommende storregion. Det bør kunne gi betydelig innflytelse! Dette er i alle fall intensjonen.

Næringsutvikling.

Vår næringsstruktur gir oss hele tiden arealmessige utfordringer. Verdal Industripark på Ørin er allerede blant landets største næringsparker: Over 3 mrd.kroner i årsomsetning, 120-130 ulike bedrifter. Over 2000 ansatte. Forliket med miljøorganisasjonene på Ørin Nord gjør at vi også må sørover, det er i dag praktisk talt ikke ledige arealer igjen. Det vokser og gror på Industriområdet. Dette stiller ulike krav vi som lokale myndigheter må løse. Alt tyder på at denne utviklingen vil fortsette. Dette er kjempespennende utfordringer!

Nå har vi lyktes med å regulere ut ca.70 da på Ørin Sør, grunnvervene er foretatt og nye 55 da er under regulering. Dette er høyst nødvendig, og det gir oss handlekraft. Så kjører vi et forprosjekt på Ørin Nord for tida, med sikte på oppstart til høsten. Her er det nye 250 da – forhåpentligvis byggeklart i 2010. Igjen partnerskap – igjen med kommunen som igangsetter. Jeg bare minner om at Ørin Nord er en meget stor jobb!

Den politiske ambisjonen på næringsutvikling er krystallklar på i alle fall to sentrale områder her:

1. Arealer og arealutvikling må ha høy politisk prioritet.
2. Når at Nyskapsperioden går ut neste vår skal vi ha på plass et apparat for å ivareta de gode tradisjonene vi har fått til på næringsutviklingsområdet. Dette arbeidet er allerede i gang, selvfølgelig. Det er meget krevende, men det må gå an å få til noe også når den ekstraordinære eksterne finansieringen til næringsutvikling skrumper inn. Verdal kommune er Norges 7.beste kommune på næringsutvikling over siste 5 årsperiode. Egentlig er dette en fantastisk prestasjon! Det er vår oppgave å ivareta arven!

I Verdal kommune kan vi altså aldri tillate oss bare å ha fokus på tjenestekområdene og deres utfordringer. Det går nok i et samfunn med en utpreget boligdrevet vekst, for eksempel i en typisk forstadskommune, en såkalt sovekommune, eller i en kommune som i stor grad lever av offentlig virksomhet. Det er viktig å være klar over at dette ikke er situasjonen hos oss.

Kommneøkonomi.

To sentrale momenter:

1. 2006 ble et meget positivt merkeår for Verdal kommune. Vi har balanse i driftsbudsjettet, noe som faktisk har vært en sjeldenhet den siste 15 – årsperioden. Dette er helt nødvendig å opprettholde. Positive engangsinntekter må fondsavsettes, ikke driftes opp i budsjettåret. Det er i gode tider en legger på seg for å ha noe å gå på når det virkelig butter mot. Nå er det gode tider! Igjen: De politiske styringssignalene gis tydelig!
2. Vi har formidable investeringsutfordringer foran oss som for en stor del ligger utenfor de bevilgninger som er gjort i økonomiplanen. Gjennom et notat Ordføreren før jul bestilte fra Rådmannen får vi kartlagt et merfinansieringsbehov på røfft anslått 150 millioner utover det som ligger i Økonomiplanen:

- Ny barneskole på Verdalsøra.
- Utvidelse av Verdalsøra ungdomsskole til 5.paralleller.
- Utbedring av Verdal Svømmehall.
- En idrettshall nr.2.

Skal vi klare dette i et akseptabelt tidsperspektiv må vi komme bort fra 100 % opplåning. Derfor er fjorårets regnskapsresultat så viktig. Gjennom å finansiere en betydelig egenandel av slike store investeringsløft letter vi over tid det trykket kapitalutgiftene legger på driftsbudsjettet. Dermed styrker vi driftsbudsjettet på en langt mer stabil måte over tid - vi unngår de "kengurueffektene" vi har erfart alt for mye av gjennom alt for mange år. Derfor vil det politiske trykket for stadig å holde rammene være der fortsatt. Det er slik vi skaffer oss handlingsrom til beste for Verdalsamfunnet. Også dette er en klar politisk målsetting!

Avslutningsvis:

Etter mer enn 15 år i lokalpolitikken mener jeg å ha fått et godt kjennskap til organisasjonen Verdal Kommune. Det er min klare oppfatning at Verdal Kommune preges av å være en svært oppegående organisasjon med svært mange dyktige medarbeidere. Sann skal det være: Medarbeiderne skal oppleve et klima på arbeidsplassen der det er lov å tenke nytt, lov å ha ideer, lov å ville noe! En åpen og søkende organisasjon er den klare politiske målsettingen. Verdal kommune skal være en god arbeidsgiver!

Nå har vi rom for å fylle litt mer smørølje i det kommunale maskineriet, for å bruke et bilde. Derfor bør det brukes noen kroner i og på selve organisasjonen. Det er mange som har bidratt til det gode resultatet. Men: Vi tar naturligvis ikke til ordet for noen form for frislipp fra politisk side.

Videre er det et kjennetegn at vi har et usedvanlig godt politisk klima med mange debatter, men med få rivninger. Rent politisk er det selvfølgelig en hovedutfordring at 2007 faktisk er valgår. Det er i alle fall Ordførerens klare målsetting at vi må ta mål av oss til en gjennomføre en valgkamp og en påfølgende konstituering vi kan være bekjente av på alle vis. Jeg føler meg helt trygg på at jeg ikke er alene om denne målsettingen.

Dette samhandlingsperspektivet vi totalt ser mye av i Verdal både internt i egen organisasjon og i forholdet mellom kommunen og eksterne partnere og lokalsamfunnet generelt er Ordføreren selvfølgelig glad og stolt over og vil gi honnør for. Det er min oppriktige mening at vi i fellesskap over tid har klart å skape et godt grunnlag for samfunnsdebatt her hos oss. Med tanke på at en kommune også –og ikke minst – er demokratiets viktigste arena er det en avgjørende viktig utfordring å ivareta også denne utfordringen på en best mulig måte framover.

Vi ønsker hverandre lykke til og håper vi får en god arbeidsdag sammen både i dag og videre framover.

Takk for oppmerksomheten!